

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

D^R. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1909.

VSEBINA.

1. <i>Verus</i> : K uporabi §-a 284 odst. 3. kaz. pr. reda. (Konec prihodnjič)	161
2. <i>Štefan Lapajne</i> : Važne odločbe upravnega sodišča od l. 1876. do l. 1906. XII. Občinski volilni red	167
3. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo.	
<i>a)</i> Kdor z izločitveno tožbo propade, ni že radi tega odgovoren za škodo, ki utegne nastati zahtevajočemu upniku vsled nadaljnje hrambe premičnin in odložitve njih prodaje	175
<i>b)</i> Kako naj se legitimira načelnik vaškega upravnega odbora za tožbo glede glavinskega imetja? Taka tožba ne spada v navadno gospodarjenje. (§§ 45 do 48 obč. reda za Kranjsko in točka 5 v dodatku II.) — K uporabi §-a 51 civ. pr. reda.	178
<i>c)</i> Gostilničar in mesar, ki prodaja strankam meso na up, ni trgovec v zmislu trgovinskega zakona. Od kupnine na up prodanega mesa sme zahtevati samo zakonite 5 ⁰ / ₀ , ne 6 ⁰ / ₀ zamudnih obresti	180
<i>d)</i> Izvršba na rento za nezgodo	182
<i>e)</i> Zadruga, ki se peča tudi s sprejemanjem depozitov in s posredovanjem kredita, dasi le za zadružnike, se sme dati registrirati za »banko«	184
<i>f)</i> Zgol proti osebi lastnika tujega zemljišča naperjena demonstrativna hoja po tujem zemljišču ne vsebuje nikakega motenja posesti, čeravno je lastnik hojo še izrecno prepovedal	185
4. Književna poročila	186
5. Razne vesti	189

Slovenski Pravnik.

Leto XXV.

V Ljubljani, 15. junija 1909.

Štev. 6.

K uporabi §-a 284 odst. 3. kaz. pr. reda.

(Dalje.)

Ad 4.

Vprašanje, kdo odločuje o pritožbi zastran zapora, pa po gorenjih izvajanjih še ni dovolj jasno.

Vsled apodiktičnega besedila §-a 284³ k. pr. r. bo pač reči, da razsojajoči sodni zbor nima pravice izpustiti oproščenega obtoženca, če državni pravdnik takoj zglesi ničnostno pritožbo.

Kdaj prične oblast razsojajočega sodišča? Pred glavno razpravo je pristojna svetovalstvena zbornica do trenutka, ko razsojajoči sodni zbor — sedi (Vargha). Primerjaj tudi §-e 225, 226, 227 k. pr. r., kjer se pristojnost svetovalstvene zbornice izrecno navaja v vseh slučajih spora ali predsednikovega pomisleka.

Dokle pa traja oblast razsojajočega sodišča (4 sodnikov)? Iz stvarnih razlogov pač tako dolgo, dokler sedi. In sodni zbor sedi v resnici tako dolgo, dokler se ne oznani sodba. Z razglasitvijo se neha njegova oblast, in zato je pač naravno, da se sodnemu zboru ni dalje baviti z vprašanjem, ali naj zapor obdolženca še naprej traja ali ne. Če javni obtožitelj takoj ne zglesi ničnostne pritožbe, je predsednik (a ne sodni zbor) »ex lege« poklican, da obenem odredi izpustitev obtoženca. Kajti druge pristojne osebe ali oblasti ni, a stvarnega razloga tudi ni, da bi oproščeni obtoženec moral čakati, da nastopi druga pristojna oblast (svetovalstvena zbornica), in zato je povsem naravno, da predsednik obenem z razglasitvijo sodbe odredi izpustitev oproščenega obtoženca. Ob takojšnji zglasitvi ničnostne pritožbe pa predsednik sam nima pravice, odločevati — sodnega zbora pa več ni — in čakati je odločitve druge pristojne oblasti — svetovalstvene zbornice. Le-ta pa odločuje predvsem: a) ali »ex offo« po poročilu predsednika bivšega razsojajočega sodnega zbora; b) ali na pritožbo obtoženca.

Po §-u 284³ k. pr. r. ni treba državnemu pravdniku storiti za nadaljnji zapor ničesar drugega, nego takoj zglasiti ničnostno pritožbo. Osobito mu ni treba izvajati, iz katerih zakonitih razlogov naj zapor nadalje traja. Treba mu jih pa ni navajati v tem trenutku ravno zaradi tega ne, ker itak ni navzoče pristojne oblasti za razsojo.

Pač pa je treba državnemu pravdniku navajati zakonite razloge za nadaljnji zapor pozneje pred svetovalstveno zbornico, ki je za razsojo pristojna in ki na tak naravni način pride do odločevanja, četudi se obtoženec sam ni pritožil, vsled predloga državnega pravdnikstva ali sicer vsled uradnega poročila predsednikovega, ali vsled nadzorovalne pravice.

Da more za to odločevanje biti pristojna le svetovalstvena zbornica, govori več tehtnih razlogov. Ona vedno posluje, je vedno pripravljena — kar sodni zbor (tudi treh sodnikov) ni. Svetovalstvena zbornica je izrecno poklicana razsojati, ali se zapor ukrene, odnosno konča, ako nastane spor ali posebna potreba. Ta zbornica je izključno poklicana za nadzorstvo o trajanju zopora, ona odločuje edina o zoporu zoper predlog državnega pravdnikstva. Sodni zbor ima razen glavne razprave, kakor zbor treh sodnikov razsojati po sodbi samo o izvršitvi obsodeb in sploh samo o dejanski izvršitvi, o stvarni, materialni izvršitvi sodb razen o odlogu kazni, o ponovitvi — o izvenrednem znižanju kazni, o pomiloščenju, kjer odločuje zbor 4^h sodnikov. (§-i 401, 410, 411, 357² k. pr. r.)

Enako razsoja svetovalstvena zbornica tudi o zapadlosti¹⁾ predmetov posebej, če namreč razsojajoči sodni zbor to odločbo odloži na poznejšnji čas, in proti izreku svetovalstvene zbornice o zapadlosti ali nezapadlosti dotičnih predmetov (osobito n. pr. v kužnih zadevah) je dopustna pritožba na nadsodišče. (§ 46³ zakona z dne 29. februarja 1880 št. 35 drž. zak.)

Nadalje ni dvoma, da je v zmislu §-a 192 k. pr. r. edinole svetovalstvena zbornica pristojna v slučaju begosumnosti (§ 175² k. pr. r.) dovoliti izpustitev obtoženca proti primerni varščini. V tem oziru zakon ne dela nobenega razločka med zoporum pred glavno razpravo ali po sodbi. Če pa je svetovalstveni zbornici razsojati

¹⁾ Primerjaj izraz: realni (stvarni) in personalni (osebni) zapor (Arrest).

o nadaljevanju ali končanju zavora v enem — najvažnejšem slučaju, — ni uvideti, zakaj bi ne odločevala tudi v vseh drugih zakonitih slučajih zavora.

Po naših izjavah ne more biti dvoma, da je svetovalsvena zbornica pristojna za odločevanje o vseh zakonitih razlogih za zavoro.

Ad 5.

Kakega značaja je zavoro po sodbi v zmyslu §-a 284³ k. pr. reda?

Že zgoraj je navedeno, da je zavoro po sodbi radi stvarnega položaja dvojen.

Prvič je zavoro, ki zadeva eno in isto storilstvo, obtožbo in sodbo. Po pravomočni obtožbi je možen samo preiskovalni zavoro, ki traja nepretrgano tako dolgo, dokler obtoženec kazni ne nastopi, — dokler zavoro ne postane izvršilen. Waser ga vsled besedila §-a 396 k. pr. r.: če ni vsled vložitve pravnega pomočka z odložno močjo, ali vsled drugih zakonitih razlogov potrebno nadaljnje zavarovanje («fernere Verwahrung») obtoženca — označuje za nekak »izvenreden pripor«, toda brez potrebe. Zakonovo besedilo je samo splošen izraz za zavarovanje obtoženca z zavorom, torej za nadaljevanje enega in istega zavora in nič drugega. Če bi zakon hotel ta zavoro posebej označiti in glede njega posebej določati, — bi ob tako važni stvari gotovo to storil z izrecnimi besedami. S splošnim izrazom §-a 396 k. pr. r. pa se značaja dotedanjega, to je: preiskovalnega zavora ni več dotaknil in za to tudi ni imel več povoda.

Ako so pa drugi zakoniti razlogi, le-ti zadevajo drugo storilstvo, drugo novo obtožbo in sodbo, so torej razlogi za poizvedbeni ali preiskovalni zavoro (§ 175¹⁻⁴ k. pr. r.) in tudi v tem slučaju zakon ni imel povoda določiti kaj novega ali posebnega.

V našem vprašanju pridemo do skladne razlage, če iz zakonovega in stvarnega položaja izvajamo:

Razsojajoči sodni zbor ima pravico odločevati: še le od trenutka, ko že sedi (od začetka glavne razprave) in do trenutka, dokler še sedi, — do trenutka razglasitve sodbe, ki se vrši v javni seji (torej vpričo vseh 4^h sodnikov) po

sodnem predsedniku (§ 268 k. pr. r.). Od tega trenutka pa neha poslovanje razsojajočega sodišča, in vse ostalo potrebno poslovanje je posel predsednika samega. Zato predsednik (po izrecnem določilu zakona) poučuje obtoženca o pravnih pomočkih (§ 268); kajti pravni pouk je strogi predpis zakona in zato ni treba posvetovanja in sklepanja razsojajočega sodišča.

Prav takšen strog predpis zakonov pa je tudi določba §-a 284³ k. pr. r., da traja zapor naprej, če zoper oprostilno sodbo državni pravdnik takoj zglosi ničnostno pritožbo. Zakon izreka v tem slučaju: Izpustitev oproščenega obtoženca se odloži...!

Poseben sklep razsojajočega sodišča o tem, ali naj se izpustitev obtoženca odloži..., je nepotreben in nemožen. In sicer nemožen pravno, ker je odložitev določil že zakon sam, a tudi nemožen stvarno, ker je posel razsojajočega sodišča, — razpravna seja že nehalo točno z razglašeno sodbo.¹⁾

Če bi zakon posebej izrekel — in moral bi to storiti, da bi pooblastil razsojajoči sodni zbor — nekako: »O upravičenosti nadaljnjega zopora odločuje razsojajoči sodni zbor...,« šele potem bi bil sodni zbor upravičen razsojati. In potem bi še le nastalo vprašanje, ali je proti sklepu sodnega zbora dopustna pritožba.

Proti odločbam sodnega zbora s četvero sodniki v zakonu ni dopustna »pritožba«; proti sodbi gre pač ničnostna pritožba ali vzklic, toda pritožba v ožjem pomenu besede pa ne. Razen na glavni razpravi razsoja sodni zbor štirih sodnikov še v slučaju §-a 401 k. pr. r. (odlog kazni izrečno brez vsakega pravnega pomočka) in nadalje zastran pomiloščenja (§ 411 k. pr. r.), ko je izrečno izključen pravni pomoček. V vseh teh slučajih gre za odločbo o pravomočno razsojeni izvršitvi zopora.

Pač je dopustna zoper sklep 4^h sodnikov pritožba v edinem slučaju §-a 375² k. pr. r. glede obnove kazenskega postopanja na sodni zbor druge stopnje. Tukaj pa ne gre za zapor (obsojenec je kazen že lahko odslužil), marveč za krivdo ali nekrivdo storilstva. Zato je treba pred odločbo zaslišati vse nove priče, izvesti vse dokaze; zaslišati tudi nasprotno stranko in na podlagi

¹⁾ Waser: cit. XV.... »sodni zbor, katerega posli so z izrečno sodbo končani,« — toda on ne izvaja iz tega posledic.

teh obojestranskih predlogov odločevati. Sicer pa odločuje zbor 4^h sodnikov razen glavne razprave vedno končno, ne da bi bil dopusten kak pravni pomoček.

Če bi naj torej v slučajih §-a 284 k. pr. r. o nadaljevanju ali nehanju zavora odločeval sodni zbor 4^h sodnikov, bi seveda zoper odločbo tega sodnega zbora ne moglo biti »pritožbe«. Iz naših izvajanj pa izhaja, da razsojajoči sodni zbor po razglasitvi sodbe nima več pravice ničesar ukrepati, in samo predsednik je upravičen, opraviti prehodne posle, poučiti obtoženca o pravnih pomočkih in odrediti nadaljnji zapor v zmislu §-a 284³ k. pr. r. to je, dati nalog, da se obtoženca odvede nazaj v zapor.

V Wasserjevem slučaju je vsled takojšnje prijave ničnostne pritožbe (zoper predlog zagovornika) sodni zbor v zmislu §-ov 284, 396 k. pr. r. sklenil obtoženca pridržati v zaporu. Zagovornik je vložil pritožbo. Sodišče je akte predložilo nadsodišču, izrekši, da razlogov za zapor po §-u 175³ in ⁴ k. pr. r. sicer več ni, da pa izpustitvi obtoženca nasprotuje jasni predpis §-ov 384³ in 396 k. pr. r. Waser meni (če ne bi višje državno pravdnštvo ničnostne pritožbe umaknilo), ni dvoma, da proti odločbi razsojajočega sodišča 4^h sodnikov — ni nobenega pravnega pomočka, da bi pa bilo nadsodišče na podlagi §-a 114 k. pr. r. opravičeno, uradoma obtoženca izpustiti, ker nedostaje razlogov za zapor.

Ta rešitev bi bila dejansko pravilna, utemeljevanje pa ni pravo. Če ima nadsodišče pravico obtoženčev zapor končati, sme ga končati le tedaj, če je dopustna pritožba; in le če se je pritožba rešila nepravilno, tedaj sme nadsodišče nedostatek odpraviti uradoma, sploh pa če se je zgodila nepravilnost tekom postopanja. V navedenem slučaju bi bilo moralo državno pravdnštvo, če ni uveljavljalo razlogov za zapor takoj ob zglasitvi ničnostne pritožbe, naznaniti jih svetovalstveni zbornici — ali jih staviti tekom ex offo vsled poročila predsednika odrejene — seje posredovalne zbornice. Razen glavne razprave odločuje v slučajih spora ali pomislekov vedno svetovalstvena zbornica, ravno, ker razsojajočega sodišča ni, ker še ne sedi — ali več ne sedi (§ 220—227 zlasti 225 k. pr. r.).

Nadsodišče je torej imelo dvojno pot: ali pritožbo zagovornika vrniti svetovalstveni zbornici v pristojno rešitev, proti

kateri je dopustna pritožba v zmislu §-a 114 k. pr. r., ali pa — vsled nepravilnosti v dosedanjem odločevanju in vsled poročila prve stopnje, da ni več razlogov za zapor — uradoma po nadzorstveni oblasti v zmislu §-ov 15 in 114 k. pr. r. vmes poseči in odrediti izpustitev obtoženca radi nedostajajočih zakonitih razlogov za zapor in radi sedanjega nepravilnega postopanja, ker je bila pritožba že vložena.

V enakem slučaju iz leta 1908 je bilo razsojajoče sodišče mnenja, da nedostaje razlogov za zapor, a se je smatralo za razsojo o zaporu nepristojnim; pa tudi svetovalstvena zbornica se je smatrala za nepristojno — in rešitev iz zagate se je dosegla samo na ta način, da je državno pravdnštvo umaknilo v posebni vlogi uveljavljene razloge po §-u 175³ in ⁴ k. pr. r. in vzdržalo samo razlog begosumnosti po §-u 175 k. pr. r. Potem je svetovalstvena zbornica dovolila iz razloga begosumnosti izpustitev obtoženca na prosto proti denarni varščini v zmislu §-a 193 k. pr. r. O tem namreč nihče ni dvomil, da je pristojna za tak sklep edinole svetovalstvena zbornica, a ne razsojajoči zbor štirih sodnikov.

Vsled strogega zakonovega besedila zadošča na strani državnega pravdnštva za pridržanje oproščenega obtoženca v zaporu zgol takojšnja zglasitev ničnostne pritožbe — za prvi hip, in državno pravdnštvo ni obvezano že pri zglasitvi ničnostne pritožbe uveljaviti razlogov za zapor. To stori in mora storiti državno pravdnštvo pozneje, bodisi da samo od sebe v priobčilu na svetovalstveno zbornico uveljavlja zakonite razloge, bodisi, da je v to pozove predsednik razsojajočega sodišča, reševaje prehodne posle, — ali že predsednik svetovalstvene zbornice, — ali pa jih uveljavlja državni pravdnik šele v »ad hoc« sklicani seji svetovalstvene zbornice.

Na vsak način pa je sklepati o tem, ali še obstoje razlogi za zapor oproščenega obtoženca ali ne, in sicer v svetovalstveni zbornici, kajti edino njej gre na prvi stopnji nadzorovalna oblast o ukrenitvi, trajanju in končanju zapora. Da bi svetovalstvena zbornica odločevala zoper razsojajoči sodni zbor, — to pač ne gre iz stvarnih in iz formalnih razlogov, (tri je sodniki čez štiri!) sicer pa razsojajočemu sodnemu zboru ne pristojna nobena nadzorovalna oblast glede zapora. Kako pa tudi naj razsojajoči sodni zbor sklepa o upravičenosti nadaljnjega zapora, če državno

pravdnštvo ni dolžno izjavljati, iz katerih zakonitih razlogov naj se zapor zoper oproščenega obtoženca nadaljuje, in če jih državni pravdnik takoj po razglasitvi sodbe tudi noče navajati?!

Sicer pa je možno (in že Waser opozarja na to), da državno pravdnštvo sicer takoj zglosi ničnostno pritožbo, toda predlaga, da naj se vkljub temu izpusti obtoženca, ker ni zakonitih razlogov za zapor.

Ta slučaj se bo pač redkokdaj prigodil, ker bo državno pravdnštvo ravno takrat in zato takoj zglosilo ničnostno pritožbo, če ravno hoče doseči nadaljevanje dosedanjega obtoženčevega zapora. Če pa tega ne namerava, si lahko pomaga s tem, da ničnosti ne zglosi ravno takoj! Vendar je logično — tudi v praksi možen tak slučaj. Državni pravdnik ima čestokrat nalog višjega oblastva (to se sicer ne strinja z načelom legalitarnosti), da v gotovih slučajih vselej zglosi ničnost, — osobito se to godi v kazenskem postopanju zaradi kužnih in . . . političnih zadev. A tudi tedaj se najde v zmislu le-teh izvajanj — prosto, naravno in zakonu primerno rešitev. (Konec prihodnjč.)

Vажne odločbe upravnega sodišča od 1. 1876. do l. 1906.

Izbral in priredil Štefan Lapajne, c. kr. okrajni glavar v p.

(Dalje.)

XII. Občinski volilni red.

73. Vpis nevolilcev v volilni imenik prikrajšuje sicer pravico onih občincev, ki imajo pravico voliti, ne utemeljuje pa preloma splošnih, v členu 4 odstavek 2 osnovnega zakona z jamčenih pravic državljanov do volitev v občinske zastope. (O. z dne 8. marca 1877 št. 317. Z I št. 50.)

S tem judikatom je izrečeno, da tedaj, kadar se vpišejo neupravičenci v volilni imenik, niso s tem kršene splošne pravice državljanov, o čemer bi bilo razsojati državnemu sodišču, pač pa je kršena volilna pravica posameznih volilcev, o čemer pa

razsoja upravno sodišče. Ne da se namreč tajiti, da je pravica, voliti v občinski zastop, toliko prikrajšana, kolikor se neupravičence vpiše v volilni imenik, kateri se volilne pravice tudi istinito poslužujejo, a to vsekakor vpliva na končni izid volitve.

74. Ako reklamacijska komisija odkloni popravek volilnih imenikov, ne pa, ako popravek dovoli, je dopuščen priziv na politično oblastvo. (§ 17. obč. volilnega reda.) (O. 8. februarja 1877, št. 334. Z. I. št. 51.)

Ta judikat, ki sloni na jasnem besedilu §-a 17 obč. vol. reda (velja tudi za Kranjsko), je zaradi tega velikega pomena, ker morebiti kdo zadnji dan reklamacijske dobe zahteva vpis neupravičencev, ter reklamacijska komisija, ako postopa pristransko, tej zahtevi ugodi; proti temu pa nima nihče nikakega pravnega pomočka.

75. Ako zakonska ne živita v skupnem gospodarstvu, to ne upravičuje soproge, da bi svojo volilno pravico izvrševala s pooblastilom po tretji osebi. (O. 10. julija 1878, št. 990. Z. II. št. 301.)

Po §-u 4. volilnega reda voli za ženo, ki živi v zakonski družbi, njen mož, in je izjema te takrat možna, ako ne bi bil nje mož sposoben volilno pravico izvrševati. V le-tem slučaju se ne trdi, da je soprog volilke B. B. nesposoben izvrševati volilno pravico; to pa, da B. B. s svojim soprogom dejansko ne živi v zakonski družbi, je z ozirom na § 4 volilnega reda in § 93 obč. drž. zak. povsem nemerodajno, kajti zakon pozna le pravno razdružitev (ločitev) zakona, ne pa dejanske. Dokler ni torej dokazano, da je razdružitev zakona pravno izvršena, je smatrati, da zakonska skupno živita, in ni volilna komisija poklicana razsojati o obstoju zakonske družbe.

76. Ugovori proti pravilnosti volilnih imenikov spadajo v reklamacijsko postopanje, ne pa v volilno; radi tega ni moči take volitve razveljaviti, ako so se taki ugovori še-le pri volitvi sami vložili. (O. 11. junija 1881, št. 1025. Z. V. št. 1120.)

Kakor je, primerjaje določbe II. in III. oddelka volilnega reda razvideti, razlikuje zakon strogo dve dobi volilnih priprav. Namreč reklamacijsko dobo in volitev samo. Ni dvomiti, da je

sestava in razgrnitev imenikov akt, ki spada v reklamacijsko dobo; radi tega je možna zoper nepravilnost imenikov pritožba samo tekom neprestopnega roka, ki je za reklamacije odmerjen, ne pa v daljnjem volilnem postopanju in tudi ne na podstavi §-a 32 obč. volilnega reda.

Nasprotni odlok c. kr. namestništva v L. je upravno sodišče razveljavilo.

77. Ne samo med reklamacijsko dobo, ampak tudi kasneje do dneva volitve je vsakemu volilcu dovoljen vpogled v volilne imenike. (O. 20. septembra 1883, št. 2189. Z. VII. št. 1338.)

M. K. se je pritožil proti odloku koroške deželne vlade, ker ni dopustila vpogleda v volilne imenike od dneva razpisa volitev do dneva volitve.

Upravno sodišče je ta odlok razveljavilo zaradi nezakonnosti iz nastopnih razlogov:

Akoravno ni zahteva upravičena, da bi se moralo imenike 4 tedne na vpogled javno razpoložiti, je vendar naravna posledica in iz namena zakona razvideti, da se ne samo med reklamacijsko dobo, ampak tudi pozneje do dneva volitev ne sme nikomur kratiti pravice, vpogledati v volilni imenik. To velja osobito za zadnjih osem dni pred volitvijo, kajti glasom zadnjega odstavka §-a 17 volilnega reda so šele v tej dobi volilni imeniki končno pravno-močni.

78. Vpis v volilni imenik, ako je domačinstvo dokazano, se ne sme odkloniti vsled navadnega ugovora. (O. 17. oktobra 1883. št. 2371. Z. VII. št. 1871.)

Uradnik V. je dokazal z dekretom in odvetnik dr. F. z domovinskim listom, da sta v P. pristojna, ter sta zahtevala, da se ju vpiše v volilni imenik; to se je pa odklonilo vsled navadnega ugovora.

Dasi res ni reklamacijska komisija poklicana, spuščati se v razmotrivanje vprašanja o domovinstvu, se vendar ni smelo prezreti teh dokazov o domovinstvu samo na navaden ugovor, dokler ni na verjeten način dokazano, da sta si pritožitelja drugje pridobila domovinsko pravico.

79. Zabranitev vpogleda v volilne imenike opravičuje razveljavljenje občinskih volitev. (O. 28. maja št. 1415, Z. IX. št. 2580.)

Namestništvo v Pragi je razveljavilo občinske volitve v H. in odredilo nove volitve, kakor tudi napravo novih imenikov in razpoložitev novo sestavljenih volilnih imenikov.

Pritožbo A. H. proti temu odloku je upravno sodišče zavrglo iz nastopnih razlogov:

Iz poročila županstva H. in iz izjav zaslišanih prič je dokazano, da volilni imeniki niso bili vsakemu na vpogled razpoloženi. Po določilu obč. volilnega reda morajo biti imeniki najmanj 4 tedne pred volitvijo vsakemu na vpogled razgrnjeni in je sploh nedopustno, da se zadnje dni pred volitvijo zabranjuje vpogled v imenike. Istotako je pa tudi upravičen odlok namestništva, da je imenike na novo sestaviti, razgrniti, reklamacijsko komisijo sestaviti in o reklamacijah razsojati, kajti s tem, da se je zabranil vpogled v imenike, kratila se je tudi pravica in možnost vlagati reklamacije; to je tudi iz spisov razvideti, ker se ni niti reklamacijska komisija sestavila.

80. Razveljavljenje volitev v preje volečem volilnem razredu v celem obsegu, opravičuje razveljavljenje volitev tudi v kasneje volečih volilnih razredih, zoper katero sicer ni bilo ugovora. (O. 21. okt. 1885, št. 2691. Z. IX. št. 2732.)

Namestništvo v T. je razveljavilo volitve za občino K. v II. in III. volilnem razredu vsled vloženih pritožb, a tudi v I. razredu, dasi ni bilo nikakih ugovorov. Vloženo pritožbo je upravno sodišče iz nastopnih razlogov radi neutemeljenosti zavrglo:

Ni sporno, da se je volitev v I. razredu izvršila povsem pravilno. Ako se pa volitev v preje volečih razredih povsem razveljavi, se spremene prepogoji, pod katerimi je kasneje voleči, torej I. razred, k volitvi stopil. Po občinskem volilnem redu za Primorsko je namreč vsakemu volilcu prosto, voliti iz vseh treh razredov osebe, ne glede na voleči razred, kateremu on pripada, in dalje določuje volilni red, da se glasovi, katere je že v prejšnjem razredu izvoljeni prejel, ne smejo več šteti v poznejšem razredu; obvezan je torej vsak volilec pozneje volečega razreda vpoštevati izid volečega razreda in vpoštevati izid volitve iz prejšnjih razredov.

V le-tem slučaju tudi ni izključeno, da so bile pri razveljavljeni volitvi v III. in II. razredu nekatere osebe za izvoljene

proglašene, katere bi bil morebiti I. razred volil, ako bi uže ne bile te v prejšnjih razredih izvoljene. Da je pa to možno, se je morala dati tudi I. razredu prilika, da s ponovitvijo volitve v celem obsegu izrazi svojo voljo.

81. V volilnem imeniku vpisanem in na podlagi reklamacije izbrisanem volilcu ni dovoljen daljnji prijav na politično oblastvo. (O. 3. marca 1887, št. 666. Z. XI. št. 3422.)

Pritožitelja »rudniška direkcija in hranilnica v P.« trdita, da je določbo §-a 18, št. 4 obč. vol. reda (za Češko) tako razumeti, da je vpisanemu, ali vsled reklamacije izbrisanemu volilcu dati priliko priziva na politično oblastvo, kajti drugače ne more varovati svojih pravic.

A ta nazor je protiven besedilu zakona, kajti § 18, odst. 3. volilnega reda (za Češko) ne razlikuje med slučaji, v katerih kdo svojo volilno pravico reklamuje, ker ni vpisan, in med onimi, v katerih tretja oseba zahteva izbris vpisanega volilca. Zakon govori splošno o »vloženih ugovorih« in je jasno, da so v tem obseženi vsi reklamacijski slučaji. Ker se pa § 18 odst. 4 glasi, »ako reklamacijska komisija odkloni popravek, je dovoljen priziv na politično oblast«, je jasno torej, da priziv takrat ni dovoljen, ako se je reklamaciji za izbris volilca ugodilo.

Iz teh razlogov je upravno sodišče zavrglo zgoraj navedeno odločbo.

Pripomnim, da je ta judikat tudi za Kranjsko vелеvažen, ker ima § 17 obč. vol. reda za Kranjsko povsem enako določbo. Jasno je pa tudi, da se po tej interpretaciji lahko velika krivica zgodi s tem, da kdo pravilno vpisanega volilca reklamuje za izbris in da morda pristransko sestavljena komisija taki reklamaciji ugodi, a v svoji volilni pravici prikrajšani nima po tem judikatu nikakega pravnega pomočka.

82. Glasovanje članov volilne komisije v vrsti volilnega imenika ne povzročuje ničnosti volilnega akta. (O. 14. marca 1887, št. 823. Z. XI. št. 3447.)

Proti volilnemu postopanju v K. so J. B. in drugi vložili pritožbo, ker niso člani komisije najpreje oddali svojih glasov, ampak v vrsti volilnega imenika.

Upravno sodišče pa tej pritožbi iz nastopnih razlogov ni ugodilo.

Res sicer § 23 volilnega reda predpisuje, da se prične glasovanje v vsakem volečem razdelku tako, da člani volilne komisije najpreje oddajo svoje glasove. Ta določba ima očitno le namen, članom komisije olajšati njih poslovanje in povzročiti, da niso ovirani v izvrševanju svoje lastne volilne pravice; pravilnosti volilnega akta pa nič ne škoduje, ako člani komisije v vrsti volilnega imenika oddajo svoje glasove, ker nikakor ni razvideti, na kak način bi oddaja glasov članov komisije vplivala na končni izid volitve.

83. Zakonita sestava volilne komisije je predpogoj veljavnosti volitev. (O. 30. novembra 1887, št. 3281, Z. XI. št. 3789.)

Dokazano je, da je bil član volilne komisije pri občinskih volitvah P., ki ni imel niti aktivne, niti pasivne volilne pravice.

Pritožbi proti izvršenim volitvam je upravno sodišče ugodilo ter izjavilo, da je predpogoj veljavnosti volitev zakonita sestava volilne komisije, ne glede na to, ali je imel kak vpliv neopravičeni član v volilni komisiji na izid volitev ali ne, osobito, ker se njegov vpliv iz posameznih glasovanj ne da dognati.

84. V volilnem razglasu je prostor, kjer se naj vrši volitev, natančno zaznamovati. (O. 16. oktobra 1889, št. 2557. Z. XIII. št. 4881.)

Povodom razpisa občinskih volitev v V. je bilo v razglasu objavljeno, da se vrše volitve v »šolskih prostorih«. Uvaževaje, da se v občini V. v dveh različnih poslopih poučuje in da se je pri prejšnjih volitvah različno v enem ali v drugem šolskem prostoru volilo, da je vsled tega nastala zmota med volilci, kar je z ozirom na majhno razliko glasov očitno vplivalo na izid volitve, je upravno sodišče ugodilo pritožbi ter občinske volitve razveljavilo.

85. V inozemstvu izdano volilno pooblastilo je samo takrat veljavno, ako je poverjeno. (O. 18. marca 1891, št. 838. Z. XV. št. 5838.)

A. K. ugovarja veljavnosti volilnega pooblastila, ker biva pooblastilec na Ruskem, torej je pooblastilo legalizirati.

Namestništvo v P. temu ugovoru ni pritrdilo, a upravno sodišče je razveljavilo odlok namestništva ter pritožbi iz nastopnih razlogov ugodilo:

Občinski volilni red nima nobene določbe, v kaki obliki mora biti izdano pooblastilo, ter določuje samo, da se mora izkazati pooblaščenec z zakonitim pooblastilom. S tem je izrečeno, da se ravna pooblastilo po določenih občnega državljanskega zakonika. Z dvornim dekretom z dne 13. jan. 1809, št. 880 in z dvornim dekretom z dne 8. feb. 1812, št. 971 pa je nadalje izrečeno, »da iz deželá in krajev, kjer je c. kr. zastopstvo ali konzulat, ne smejo oblastva nikakega pooblastila sprejeti, ako ni izdano, ali vsaj legalizirano od dotičnega avstrijskega zastopstva ali konzulata«. To načelo je izrečeno tudi v §-u 8 ces. patenta z dne 9. avgusta 1854. leta. Ker se je že pri volitvi predloženemu pooblastilu ugovarjalo in ker je bil en glas odločilen za izid volitve, je bilo ugoditi zgoraj navedeni pritožbi.

86. Ustna volitev v občinski odbor je predpisana (O. 3. marca 1893 št. 795. Z. XVII. št. 7119.)

I. L. se je pritožil proti volitvi v T., ker se glasovanje nasproti določbi § 24 obč. vol. reda ni vršilo ustno, ampak na ta način, da je vladni zastopnik bolj potihoma narekoval zapisnikarju imena kandidatov.

Namestništvo v Trstu tej pritožbi ni ugodilo, pač pa upravno sodišče iz nastopnih razlogov:

Iz poročila okrajnega glavarstva v T. je razvideti, da so imeli volilci skoro brez izjeme bele ali pa modre glasovnice, katere je vladni komisar, ker niso bili nekateri volilci prav nič ali le malo branja zmožni, prečital. Tako se je pa kršil § 24 obč. volilnega reda, ki veleva, »da vsak volilec imenuje može, za katere želi, da bodo odborniki«, in ravno iz tega besedila je sklepati, da vidi zakon v natančni izpolnitvi te formalnosti jamstvo, da se je volitev vršila natančno po intenciji §-a 22 obč. vol. reda.

87. Ako zapusti član volilne komisije proti svoji dolžnosti volilni prostor, ne ovira to zakonitosti postopanja. (O. 5. aprila 1895 št. 1705. Z. XIX/I. št. 8555.)

Namestništvo v L. je razveljavilo občinske volitve v I., ker so bili pri štetju glasov v III. in II. volečem razredu samo župan in trije člani volilne komisije navzoči.

Upravno sodišče je vsled vložene pritožbe ta odlok iz nastopnih razlogov razveljavilo:

Iz volilnih spisov je razvideti, da je bila volilna komisija po predpisu občinskega volilnega reda sestavljena, namreč iz župana in štirih zaupnih mož. Pri štetju glasov v III. in II. volilnem razredu pa je en član volilne komisije izjavil, da noče dalje prisostvovati. Občinski volilni red nima nikake določbe, kaj je v takem slučaju ukreniti, a smatrati je, da je komisija upravičena volilni akt nadaljevati, dokler je možno povzročiti sklep večine. Ker je bila torej komisija pravilno sestavljena, ni zakonite določbe, da bi neopravičena odsotnost enega člana uničila vse volilno postopanje.

88. Prednostna volilna pravica ne pristojata ženskemu učiteljskemu osebju. (O. 20. aprila 1895 št. 2912. Z. XIX. št. 8604.)

Učiteljci E. M. in A. Sch. sta bili vpisani ne glede na predpisani davek v drugi voleči razred.

Na vloženo pritožbo je upravno sodišče ta odlok radi nezakonitosti razveljavilo iz nastopnih razlogov:

Občinski volilni red daje v §-u 1. samo predstojnikom in nadučiteljem ljudskih šol volilno pravico brez ozira na predpisan davek; v izpodbijanem odloku navedenih učiteljic pa med predstojnike in nadučitelje že zaradi tega ni moči prištevati, ker govori ta določba samo o moškem učiteljskem osebju. Ker ženske sploh ne morejo biti izvoljene in ker tudi sploh nimajo pravice, volilno pravico izvrševati osebno, ni moči smatrati, da bi ženskemu učiteljskemu osebju pristojala prednostna volilna pravica, ampak samo volilna pravica temeljem v občini predpisanega davka.

(Dalje prihodnjič).

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Kdor z izločitveno tožbo propade, ni že radi tega odgovoren za škodo, ki utegne nastati zahtevajočemu upniku vsled nadaljnje hrambe premičnin in odložitve njih prodaje.

Gregor V. je vodil v izterjanje svoje terjatve v znesku 8000 K s pripadki proti Josipu B. izvršbo in dne 31. julija 1907 zarubil 9000 *kg* hrastovih deščic in stenskih lajštic. Izvršilna prodaja se je odredila na dan 22. avgusta 1907, dočim je 5. avgusta 1907 predlagal zahtevajoči upnik hrambo zarubljenih predmetov, češ, nevarnost je, da bi zavezanec Josip B. zarubljene stvari kam prenesel. Ta hramba se je opravila dne 8. avgusta 1907 pod intervencijo zahtevajočega upnika in se je določila hranitelju sporazumno z zahtevajočim upnikom hranarina po 6 K na dan.

Ignacij G. je bil dne 22. avgusta 1907 vložil proti Gregorju V. izločitveno tožbo zaradi zarubljenih deščic in stenskih lajštic in predlagal, naj se prodaja glede teh predmetov do pravomočne razsoje odloži, kar se je tudi dovolilo. Izločitveno tožbo je opiral Ignacij G. na to, da je on vsled dobavne, z zavezancem sklenjene pogodbe imel položiti v neko stavbo, katero je zavezanec gradil v K., parkete in nabiti stenske deščice za določeno ceno; ker pa on sam ni stanoval v K., zaprosil je zavezanca, da sme na njegovo ime poslati deščice in parkete po železnici, ga dalje prosil, naj preskrbi prevoz deščic do nove stavbe, in na to bodo njegovi delavci izvršili delo v zmislu dobavne pogodbe. Izvajal je nadalje, da so bile zarubljene stvari izročene zavezancu le »detentionis«, ne pa »possessionis causa«.

Izločitveno pravdo je pa Ignacij G. izgubil na dveh inštancah, in druga inštanca je izjavila, da smatra dokazanim, da je bila sklenjena med Ignacijem G. in zavezancem kupna pogodba glede parketov in stenskih deščic in pa mezdna pogodba glede polaganja parketov in nabijanja stenskih deščic, vsled česar je zavezanec postal z izročitvijo deščic in parketov tudi njih lastnik.

Izločitvena pravda je zavlekla prodajo zarubljenih stvari do 15. februarja 1908. Glasom razdelilnega sklepa z dne 27. februarja 1908 je prisodilo sodišče hranitelju na hranarini za

čas od 23. avgusta 1907 do 15. februarja 1908 znesek 420 K, dočim je ostanek izkupila 1380 K odkazalo zahtevajočem upniku Gregorju V.

Glede na vse to je Gregor V. proti Ignaciju G. vložil tožbo, v kateri je trdil, da zavezanec Josip B. nima nikakega premoženja in da ga je toženec z izločitveno tožbo oškodoval za 420 K, to je toliko, kolikor znaša hranarina. Toženec je zanikaval škodo in pa vzročno zvezo med eventualno škodo in njegovo izločitveno tožbo.

Okr. sodišče v Škofji Loki je s sodbo z dne 27. avgusta 1908 opr. št. C II 63/8-3 tožbeni zahtevek zavrnilo iz razlogov:

Tožnik je v pravni zmoti, ko smatra tožbeni zahtevek utemeljen, češ da je škoda, ki jo je trpel, posredna posledica krivde toženca, ker je vložil neosnovano izločitveno tožbo. Zakon določa, da nastopi škoda kakor resnična posledica krivde, ali pa če je dogodek slučajno nastopil, da se more pripisati krivda krivcu glede onih okolščin, ki so slučaj zakrivile, ali bi vsaj mogle njega učinek zabraniti.

Take krivde, ali očitne brezskrbnosti (§-a 1295, 1299 o. d. z.) pa ni možno v ravnanju toženca videti. Usoda večine tožba leži v nedoglednih, nepreračunljivih momentih, in vlagatelj ne more izida z vso gotovostjo preračunati. Toženec je v svoji, z dokazili oprti tožbi na izločitev itd. poudarjal, da je predmete iz izvršila izločiti, ker je bila pogodba mezdna, dočim se je od nasprotne strani trdilo, da je bila pogodba kupna. Šlo je za rešitev pravnega vprašanja. Toženec ni torej vložil tožbe neosnovano, temveč v najboljši veri in prepričanju, da bo zmagal s svojim zahtevkom; ravnal je povsem v okviru zakona, vsakemu državljanu zajamčene pravice, da varuje svoje stališče, katero je imel po svojem preudarku za pravilno.

Ker torej manjka na strani toženca vsako protipravno ravnanje, vsaka samovoljnost in krivda, ni bilo tožbenemu zahtevku ugoditi.

Prizivno sodišče v Ljubljani je tožnikov priziv zavrnilo iz teh-le razlogov.

V bistvu se je sklicevati na razloge prvega sodnika, ki je sporno stvar v dejanskem in pravnem oziru pravilno ocenil in presodil. Res je dal toženec s svojo uporno tožbo C II 134/7-1

povod k odložbi prodaje deščic, ki je bila določena na 22. avgusta 1907, toda v tem še ne tiči niti subjektivna krivda, niti objektivno protipravno dejanje, ki bi ustanavljalo njegovo dolžnost, povrniti tožniku vsled tega baje nastalo škodo (§ 1295 in nasled. o. d. z.). Toženec je bil, kakor je to obrazložil že prvi sodnik in kar tožnik v prizivu sam priznava, upravičen vložiti uporno tožbo in predlagati odložbo izvršbe ter se je posluževal s tem le svoje pravice v okviru zakonov (§-a 37, 42 št. 5 izvrš. reda in 1305 obč. drž. zak.). Ni dokazano, da bi bil toženec po svoji malomarnosti, ali sploh na kak način zakrivil, da je sodna hramba zarubljenih deščic trajala od 22. avgusta 1907 naprej. Predlagal in povzročil je to hrambo današnji tožnik že 8. avgusta 1907; ta je po svojem pooblaščenju celo posređoval pri izvršitvi hrambe, pri kateri se je dogovorila izvanredno visoka hranilnina po 6 K na dan. Da bi bila tožencu G. ta hramba in hranilnina znana, ni dognano, tega tožnik še trdil ni. Stvar tožnika je bila, opustiti od njega povzročeno hrambo in toženca opozoriti na to, zlasti visoke stroške, in če ta vkljub temu ne bi ničesar ukrenil, da se draga hramba zastran njega opusti, zadela bi njega krivda na teh stroških.

Ne glede na to pa tožniku zatrjevana škoda v znesku 420 K dosedaj še faktično ni nastala, kajti njegova terjatev zoper Josipa B. obstoja še v polnem neplačanem znesku in se radi tega ker je dobil iz izkupila za deščice hranitelj Ernst P. 420 K, za ta znesek nikakor ni znižala.

Prizivu torej ni bilo moči ugoditi, temveč je bilo izpodbijano razsodbo potrditi.

Tudi najvišji sodni dvor je z odločbo 23. februarja 1909 opr. št. Rv. VI 12/3-1 revizijo tožnikovo zavrnil iz razlogov:

Izpodbijana razsodba se ne opira na nikako nepravilno razumevanje materialnega prava. Kdor prosi tožbenim potom sodniške pomoči, postopa vsekakor na svojo nevarnost, kolikor mora, ne glede na predpise civilnega prava o odgovornosti za lastno krivdo, vsled predpisov o pravnem postopanju, ako pravdo izgubi, poravnati pravdne stroške. (§ 41, *f, g, d, e* c. pr. r.) Večja odgovornost pa ga ne zadene, nego mora poravnati nadaljno škodo, katero povzroči nasprotniku pravdno postopanje ali pravdna doba, samo po določilih obč. državljanskega zakonika

II. del, 30. pogl. Da bi se bil toženec nahajal o pravdanju v krivdi, izključuje prizivno sodišče brez pravne pomote, in tožnik sam tega ne trdi v svojem revizijskem spisu. Ker niti mogel ni trditi, da je toženec vedel za uvedbo hrambe, tudi ni razvidno, v čem bi mogla obstajati taka krivda. V tem pravnem položaju se o vprašanju, ali in kaka škoda je nastala tožniku vsled nasprotnikovega ravnanja, ne more dalje razpravljati.

Izpodbijanje prizivne rzsodbe je torej ravno tako s stališča št. 4, kakor tudi št. 2 §-a 503 c. p. r. neutemeljeno. Ž.

b) Kako naj se legitimira načelnik vaškega upravnega odbora za tožbo glede glavinskega imetja? Taka tožba ne spada v navadno gospodarjenje. (§§ 45 do 48 obč. reda za Kranjsko in točka 5 v dodatku II). — K uporabi §-a 51. civ. pr. reda.

(Odločba najviš. sodišča od 16. marca 1909, R VI 60/9. potrjujoča sklep okrož. sodišča v Rudolfovem od 1. februarja 1909, Rc. 134/8-4, ki je razveljavil sodbo okr. sodišča v Kočevju od 2. septembra 1907 C 13/8-17.)

Okr. sodišče v Kočevju je na tožbo vasi *A*, katero je zastopal načelnik vaškega upravnega odbora *B* proti posestniku *C* zaradi pripoznanja lastnine na parceli *X*, postopanje izvedlo in ugodilo tožbenemu zahtevku.

Toženec je sodbo izpodbijal in prizivno sodišče jo je zaradi nedostatnosti postopanja po §-u 496 št. 2. c. pr. r. in ničnostnega razloga po §-u 477 št. 9, c. pr. r. razveljavilo in stvar vrnilo pravnemu sodišču v novo razpravljanje in razsojo.

Po novem razpravljanju, v katerem je toženec ugovarjal, da ta pravna stvar ne spada pred sodišče ter da *B* ni imel pravice zastopanja niti pravice za pravdo, je prvo sodišče ta ugovor s sklepom zavrnilo in zopet rzsodilo po tožbenem zahtevku.

Toženec se je prizval vnovič iz razlogov §-a 477, št. 5 in 6 c. pr. r., ter je glede razloga po zadnji točki trdil, da se tu ravna o zaščiti javne imovine, da torej stvar ne spada na redni pravnici pot.

Prizivno sodišče je izreklo zavrnitev tožbe iz razlogov:

Ugotovilo se je sicer, da je parcela *X* vpisana v izkazu javne knjige za javno imovino, ter resnično je, da spada vzdrževanje cest, potov in javnih trgov v občini in pa njih varnostni nadzor po veljavnih upravnih predpisih v delokrog občinskega predstojstva, oziroma predstojnika in pod vrhovno nadzorstvo političnega oblastva. V tem primeru pa se ravna o tem, ali je gotovo določeno ozemlje del javne parcele ali pa del s to meječe zemljiške parcele, ki je v posesti zasebnika. Sporna je torej lastninska pravica o tem ozemlju. V takih primerih je razsojati rednemu sodniku, uveljavljeni ničnostni razlog torej ni podan.

Upravičen pa je ničnostni razlog po §-u 477 št. 5 c. pr. r. V zmislu §§ 45 do 48 občinskega reda za Kranjsko in točke 5 v dodatku II k obč. redu bi se bila vas *A* morala izkazati z zapisnikom, po katerem se je načelnika upravnega odbora pooblastilo za vodstvo pravde ali pa s katerim se je pravdanje odobrilo naknadno, ker se mora upravni odbor po §-u 5 določil o upravi občinskega in krajevnega imetja posvetovati v skupni seji in morajo tudi zapisnik podpisati vsi odborniki v takih primerih, kadar mora tudi občina upravne stvari po §-u 51 obč. r. posvetovati in sklepati v sejah občinskega odbora.

Tožnico je v tem oziru predložila samo zapisnik, ki sta ga podpisala le načelnik in en odbornik, ki pa po rečenem ne odgovarja veljavnim predpisom. Podan je torej ničnostni razlog po §-u 477 št. 5 c. pr. r. in bilo je tožbo v zmislu §-a 478 c. pr. r. takoj zavriniti.

Tožnico je bilo v zmislu §-a 51 c. pr. r. obsoditi v plačilo stroškov prve stopnje, nateklih po 1. juliju 1908, ker je spor nadaljevala vzlic nasprotnikovemu ugovoru, da nedostaje zastopniškega upravičenja in posebne pooblastitve za pravdanje, ker ji je torej šteti v krivdo, da je pravdanje nadaljevala vzlic podanemu ničnostnemu razlogu.

Tožnica mora trpeti tudi stroške prizivnega postopanja po določenih §§ 41 in 50 c. pr. r.

Vrhovno sodišče je zavrnilo obojestranski revizijski rekurz z utemeljitvijo.

Tožnica izpodbija sklep prizivnega sodišča, češ, da spada podanje lastninske tožbe med opravila v osebni oskrbovanju imetja, da torej določila §-a 31 obč. reda za Kranjsko in točke

5 v dostavku II. niso na mestu; da je odobrenje izkazano in da je samo nadstojnemu upravnemu oblastvu presoјati, se je li sklepalo zakonito, in pa, da je toženec ugovor manjkajoče legitimacije k tožbi in manjkajočega upravičenja k zastopanju izrečno umaknil pri prvem naroku.

Toda tako, kakor misli tožnica, ni rešiti vprašanja, je li podanje tožbe šteti v navadno oskrbovanje imetja, kajti podanje tožbe spravlja tožnika vselej v nadaljne nenavadne izdatke in ne spada v navadno gospodarjenje, ako se tiče glavinskega imetja. Prizivno sodišče torej upravičeno zahteva, da mora toževanje odobriti odborov sklep, storjen v zmislu §-a 31. obč. reda.

Po §§ 6 in 7 c. pr. r. se mora sodišče na nedostatek zakonitega zastopanja in potrebne pooblastitve za pravdo ozirati uradoma. Sodišče je torej moralo zahtevati, da načelnik upravnega odbora izkaže svojo zakonito pooblastitev in jo je moralo pretesti. Predloženi zapisnik od 9. julija 1908 ne odgovarja zahtevam točke 5 k občinskemu redu, ker ga niso podpisali trije odborniki. Nedostaje torej zakonite pooblastitve za pravdo ter je bila po §-u 4 c. pr. r. izreči ničnost postopanja, ker se ta nedostatek ni odstranil, dasi se je dal rok v to in tudi izhaja iz vsebine rekurza, da se nedostatek odstraniti ne more.

Toda tudi toženčev rekurz ni upravičen, kajti po §-u 51 c. pr. r. je ob razveljavi postopanja navadno odločiti, da se stroški pobotajo, razen, kadar se sme eni izmed strank šteti v krivdo, da se je postopanje pričelo ali nadaljevalo. Dasi je tožnica v krivdi, vendar je krivdo pripisavati tudi tožencu, kolikor velja troške pred 8. julijem 1908 t. j. pred ponovljenim postopanjem I. stopnje, ker je izrečno preklical ugovor nedostatne legitimacije k tožbi in ni uveljavljal nedostatka potrebne pooblastitve k tožbi, ker je torej sokriv, da se je postopanje nadaljevalo. B.

c) Gostilničar in mesar, ki prodaja strankam meso na up, ni trgovec v zmislu trgovinskega zakona. Od kupnine na up prodanega mesa sme zahtevati samo zakonite 5%, ne 6% zamudnih obresti.

Gostilničar in mesar I. S. je imel terjati od V. R. na kupnini za na up prodano meso 491 K 18 h. S tožbo je zahteval od celega zneska tudi 6% obresti.

Okrajno sodišče v R. je tožbenemu zahtevku ugodilo.

Toženec je pobijal prvosodno sodbo s prizivom radi napačne pravne presoje, in sicer le radi tega, ker je prvo sodišče priznalo tožniku 6% mesto 5% zamudne obresti. Naglašal je, da se gre med strankama za navadno pravno opravilo, katero je oceniti po občnem drž. zakoniku in ne morda po trgovinskem zakonu, ker tožnik ni trgovec v zmyslu člena 273 trg. zak. — Tožnik pa je ugovarjal v svojem priobčilu, da je toženec ugovor radi višine obresti podal šele v prizivu, in naglašal, da gredo tožniku 6% obresti, ker je prodajal tožnik meso kakor trgovec, ne pa kakor obrtnik.

Prizivno sodišče v Rudolfovem je priziv toženca zavrnilo iz teh-le razlogov:

Tožnik je gostilničar in mesar v S. On kupuje živino v namenu, razpečavati meso med odjemalce in goste, in v nadaljnjem namenu, da ima pri kupčiji trajen vir dohodkov. Tožnik je torej trgovec, ker obrtno dobavlja tvarino v svrhu nadaljnega razpečavanja, in sicer ga je smatrati za malega trgovca, ker ne sega njegov obrat preko rokodelski obrat (člen 271, št. 1 trg. zak.). Pravno opravilo šteti je tedaj na tožnikovi strani za trgovsko opravilo in sme zahtevati tožnik v zmyslu §-a 287 trg. zak. 6% zamudne obresti, ker pristojajo 6% zamudne obresti obema kontrahentoma in proti obema kontrahentoma tudi pri enostranskih trgovskih opravilih.

Najvišje sodišče je z odločbo 3. marca 1909, Rv 81/9-1 ugodilo toženčevi reviziji in spremenilo prvo sodbo toliko, da gredo tožniku le 5% obresti.

Razlogi.

Po ugotovitvah prizivnega sodišča imeti je tožnikov gostilniški in mesarski obrat zgolj rokodelskim. Njegova razpečavanja v obratu rokodelstva premotriti je tedaj po členu 237, odst. 3 trg. zag.; razpečavanje ni trgovsko opravilo, tudi ne na tožnikovi strani. Določilo člana 287 trg. zak. o zakonitih 6% obrestih pa velja po točni vsebini tega člena le za trgovska opravila. Zamudne obresti odmeriti je tedaj po zakonu dne 13. maja 1885, št. 77 drž. zak. pravilno s 5%. — k. —

d) Izvršba na rento za nezgodo.

V izterjanje alimentacijske terjatve je dovolilo c. kr. o k r a j n o sodišče v Ljubljani s sklepom z dne 5. januarja 1909 opr. št. E 29/9-1 ned. Z-u zoper L. izvršbo z rubežem in preodkazom v poteg polovico zavezancu napram zavarovalnici zoper nezgode v Trstu pristoječe terjatve mesečnih 16 K na renti za nezgodo.

Na zavezančev rekurz je c. kr. deželno sodišče v Ljubljani s sklepom z dne 26. januarja 1909 opr. št. R III 20/9-1 prvosodni sklep spremenilo in predlog zahtevajočega upnika zavrnilo iz teh-le razlogov.

Kedar se sega radi zakonitih alimentacijskih terjatev z izvršbo na rento, katero plačuje zavarovalnica zoper nezgode, odtegnjena je izvršilu samo polovica v §-u 291 izvrš. r. za prosto izrečenega zneska (§ 292 odst. 1 l. c.). Nezasežne so torej rente do zneska 500 K ne glede na to, je li zavezanec primoran živeti ob teh rentah ali ne, na kar se je ozirati le v slučaju §-a 291 št. 2 l. c., ne pa tukaj, ko gre za denarno rento za telesno poškodbo (§ 291 št. 3 l. c.).

Ugovarjalo bi se morda, da določb §-ov 291 in 292 ni uporabljati na rente za nezgode z ozirom na čl. IX. št. 12 uvod. zak. k izvrš. redu in na zakon z dne 28. decembra 1887 št. 1 iz l. 1888 d. z. Ta zakon namreč določa v §-u 43, drugi odst., da je na korist onih, ki imajo proti upravičencu po zakonu iskati prehrano, izvršba na take rente dopustna. Ta ugovor pa ni utemeljen, ker ni protislovja med določbami §-ov 291, 292 l. c. in določbo čl. IX. št. 12 uv. zak. k izvrš. r. ter navedenim specialnim zakonom, kajti besedilo čl. VII., VIII., IX. uv. zak. k izvrš. redu kaže, da je zakonodavec imel v mislih in sprejel v izvršilni red le one določbe tam navedenih specialnih zakonov, katere izvršbo omejujejo. Čl. IX. št. 12 pravi: »predpisi zakona z dne 28. decembra 1887 št. 1 iz l. 1888 d. z. o omejitvi izvršilnih in zavarovalnih naredb ostanejo neizpremenjeni«. V kolikor pa izvršba na denarne terjatve ni omejena v naštetih in drugih specialnih zakonih, omejuje in utesnuje jo izvršilni red v §-ih 290, 291, 292.

Iz tega izhaja, da je ostal nedotaknjen v veljavi pač prvi odst. §-a 43 zak. z dne 28. decembra 1887, ki izvršbo omejuje, ne pa tudi gori navedeni drugi odstavek, in da je pri izvršbi na

rente za nezgode v prid zakonitim alimentacijskim terjatvam uporabljati določbe §-ov 291, 292 izvrš. reda.

Ta nazor podpira tudi določba §-a 292 odst. 2 l. c., po katerem ostanejo v veljavi vsi še večjo izvršilno prostost, nego §-a 291, 292 l. c. podeljujoči zakoni in ukazi, dalje zgodovina in duh novega izvršilnega reda, ki ščiti povsod gospodarski obstanek zavezančev. Nasprotno mnenje dovedlo bi tudi do očitne krivice, kajti po takem bila bi denarna renta za telesno poškodbo, ako jo izplačuje zavarovalnica zoper nezgode, izvršbi podvržena brez omejitve, ako jo pa izplačuje kdo drugi, kaka železniška družba, bil bi pa zavezancu varovan eksistenčni minimum 500 K. — Ker znaša zavezančeva renta na leto le 198 K, je izvršba na njo nedopustna.

Revizijski rekurz utemeljeval je zahtevajoči upnik tako:

V §-u 291 št. 3 izvrš. r. ima zakon v mislih le one rente, ki temelje na zasebnopravnem naslovu; rente, katere izplačujejo zavarovalnice zoper nezgode, pa izvirajo iz javno-pravnega zakona, pri katerem so merodajni socialnopolitični razlogi. Zato pa je značaj teh rent različen od navadnih odškodnin. Ako pa te rente ne spadajo pod določbo §-a 291 l. c., neuporaben je tudi § 292, in zato določuje čl. IX št. 12 uv. zak. k izvrš. redu, da ostanejo določbe zakona z dne 28. decembra 1887 št. 1 iz l. 1888 d. z. nedotaknene. Po §-u 43 tega zakona velja za rente, katere v obče niso podvržene izvršbi, izjema na korist zakonitim alimentacijskim terjatvam. Ker izjema ni točneje označena, tolmačiti je določbo tako, da je izvršba neomejena.

C. kr. vrhovno sodišče je s sklepom z dne 23. februarja 1909 opr. št. R VI 47/9/1 zavrnilo revizijski rekurz iz razlogov izpodbijanega sklepa in še dodalo:

Ni vzroka, da bi bile iz javnopravnih naprav izvirajoče rente za nezgode podvržene izvršbi v širjem obsegu kot druge rentne terjatve. Ravno iz socialnopolitičnih razlogov je pritrditi nazoru, da čl. IX št. 12 vzdržuje pač omejitve, določene v §-u 43 odst. 1 zak. z dne 28. decembra 1887 št. 1 iz l. 1888, ne pa tudi izjeme te izjemne določbe, in pri tem je tudi uvaževati, da tam niti naveden ni obseg, v katerem so take rente podvržene izvršbi za alimentacijske terjatve. § 292 odst. 1 l. c. daje tedaj

renti večje varstvo, katerega zakon z dne 28. decembra 1887 št. 1 iz l. 1888 gotovo ni hotel izključiti že v naprej.

(Ravno nasprotno razsodilo je c. kr. vrhovno sodišče s sklepom z dne 9. januarja 1906 št. 20.525. G. U. nad. št. 3284).

Dr. O. P.

e) Zadruga, ki se peča tudi s sprejemanjem depozitov in s posredovanjem kredita, dasi le za zadružnike, se sme dati registrirati za „banko“.

Deželno, trgovsko sodišče v G. je zavrnilo predlog, da bi se zadruga z omejeno zavezo vpisala v register: » s k a agrarna banka«.

Rekurzu zoper ta sklep višje deželno sodišče v G. ni ugodilo. Rekurzno sodišče je pritrdilo nazoru prve inštanice, da izbrano ime firme ni po predpisih §-a 1 zadružnega zakona, češ da spada zadruga, ki je po svojih statutih v bistvu poklicana baviti se z opravili, ki imajo vsa namen zboljšati gospodarstvo zadružnikov potom dobave kredita, k oni vrsti zadrug, katere navaja § 1 zadr. zak. pod imenom »posojilnice in kreditna društva«. Takemu predmetu podjetja pa označba »banka« ne ustreza; kajti banke so zavodi, katerih bistveni in neposredni namen je dosega dobička po izvedbi denarnega in kreditnega obrata na zunaj, dočim gre v le-tem slučaju neposredno le za pospešenje kredita sočlanov, a ne za izvedbo bančnih opravil na zunaj. V §-u 2 statutov navedena opravila so sicer res bančna opravila; ali njih izvedba ni neposreden smoter in predmet zadruge, nego le sredstvo v dosego zadružnega smotra ter vsled tega zadrugi ne daje značaja banke.

Vrhovno sodišče je revizijskemu rekurzu zoper ta sklep z odločbo od 21. julija 1908 o. št. R VI 230/8-1 ugodilo in rekurznemu sodišču naložilo, da naj reši rekurz, ne glede na uveljavljeni razlog zavrnitve.

Razlogi.

Predmet podjetja zadruge, ki naj se registrira, je sprejemanje depozitov in posredovanje kredita v raznih oblikah na korist zadružnikov in samo zanje, nadalje sprejemanje hranilnih vlog od sočlanov in nečlanov proti obrestovanju. Le-to poslovanje

je, kolikor se tiče tudi nečlanov, le stranska panoga podjetja kakor sredstvo, da se doseže pglavitni namen zadruga, da pridobiva zadružnikom kredita; zatorej ne nasprotuje zakonitim pogojem »skupne izvedbe opravil« pridobitnih in gospodarskih zadrug po zmislu §-a 1 zakona od 9. aprila 1873 drž. zak. št. 70. Vsa ta opravila so toliko bančna opravila, kolikor spadajo v področje bank, pa če tudi jim zbok tega, ker ne segajo preko kroga zadružnikov in nimajo spekulacijske tendence, ne gre značaj trgovskih opravil po zmislu čl. 272, t. 2 trg. zak. S tem, da se ukvarja zadruga z bančnimi opravili, sicer ne postane še banka v tehničnem pomenu besede; kajti depozitna opravila bank in njih kreditna posredovanja praviloma niso omejena na že naprej določen krog interesentov in njih namen je, ako ne gre za kak javen zavod, ki izključuje privatno gospodarsko pridobivanje, edino le ta, da se dosega dobiček tudi brez udeležbe sočlanov pri izvedbi opravil; tudi pravna štruktura bank je od zadružne povsem različna. Ker pa naj se v le-tem slučaju zadruga v istini peča z bančnimi posli in ker bodi torej njeno poslovanje v bistvu enako poslovanju banke, onda je smatrati, da je označba » . . . ska agrarna banka« vzeta od podjetja zadruga (§ 4 cit. zak.); ona je torej stvarna firma in registriranje izbrane zadružne firme je temmanj braniti, ko izključuje po zakonu (§ 4 cit. zak.) in po statutih (§ 1) pripisani dostavek »registrirana zadruga z omejeno zavezo« vsak dvom glede pravnega značaja zadruga.

Dr. M. D.

f) Zgol proti osebi lastnika tujega zemljišča naperjena demonstrativna hoja po tujem zemljišču ne vsebuje nikakega motenja posesti, čeravno je lastnik hojo še izrečno prepovedal.

Po zborovanju volilcev šli so volilci ene politične stranke za volilci nasprotne politične stranke, da bi proti političnim nasprotnikom demonstrirali. Ko so prišli zasledovalci do sveta, katerega je užival I. E., zaklical je ta nasprotnikom, ki so šli za njim: »to je moj svet, do sem in ne naprej«. Vzlic temu so nekateri tako pozvanih F. E., F. H., G. I. prekoračili mejo njive I. E.-a in jo prehodili, češ, da jim je šlo le za demonstracijo proti I. E. in njegovim spremljevalcem, da si niso lastili nikakih pravic na dotični tuji njivi in da so njivo zopet prostovoljno zapustili.

C. kr. okrajno sodišče v Kočevju je tožbi I. E.-a proti F. E., F. H. in G. I. ugodilo in s konečnim sklepom spoznalo: Toženi F. E., F. H. in G. I. so dolžni pripoznati, da je tožnik v zadnji dejanski posesti predmetne parcele in da so ga v zadnji dejanski posesti s samovoljno hojo po parceli motili.

C. kr. okrožno sodišče v Rudolfovem je na rekurz tožencev sklepom 30. julija 1907 R 56/7 tožbeni zahtevek zavrnilo iz razlogov:

Toženi so sicer s tem, da so hodili kljub tožnikovi prepovedi po njegovi njivi, dejansko posegli v posest tožnika. Pa to ne zadošča za pravni pojem motenja posesti. Trebalo je tožencem tudi namena, dobiti ali lastiti si s tem dejanjem kako posest. Tega namena pa po ugotovitvah prvega sodnika niso imeli. Prekoračili so zgolj v namenu, demonstrirati proti tožitelju in njegovim somišljenikom, tuj svet; to demonstrativno postopanje, naperjeno proti osebi političnega nasprotnika ne pa proti tujemu svetu in posestnim pravicam tožnika do predmetne parcele, smatrati je zgolj za nagajivo nadlegovanje osebe tožnika in ni nikako motenje tožnikovih posestnih pravic, katerih toženci niti en trenotek niso zanikali.

C. kr. vrhovno sodišče je s sklepom 3. marca 1909 Rv 81/9, zavrnivši tožnikov revizijski rekurz, končni sklep okrožnega sodišča iz njegovih razlogov potrdilo.

— K. —

Književna poročila.

Poslednja volja, predaval c. kr. sodni svetnik M. Primožič na zasebno-obrtni šoli v Tolminu.

Tako je naslov poljudno pisane knjižice, obsegajoče 30 strani v mali osminki. Delce smo pregledali z veseljem, ker tudi preprostega človeka res lahko pouči o zakonitih določilih v rečenih vprašanih, katerih neznanje je pogosto povod hudim pravdam. Izpod peresa je ušla poslednja volja na 28. strani, ki jo ima v mislih zapustnica, a jo je podpisal Peter Leban. Nekaj malih slovničnih napak ima menda na rovašu tiskarna. Vobče pa je jezik dober in lahko umljiv ter želimo le, da bi g. svetnik nadaljeval stvarno »o zakonitem nasledstvu«. Knjižica stane le 30 h, s poštnino 35 h.

Dopolnilo k slov. izdaji civilnopravnih zakonov (IV. zvezek »Pravnikove« zbirke) izide prih. mesec in bo v njem tudi že nova odvetniška tarifa.

Dr. Ed. Volčič: Zakon o javnim knjigama. V »Mjesečniku« br. 6 piše njega urednik g. prof. dr. Šilović:

Zaslужni slovenski pravniški pisac, o kojem je već opetovano bilo u »Mjesečniku« govora, odlučio je na hrvatskom jeziku izdati svoje slovensko djelo »Zakon o javnih knjigah,« koje je u prošlogodišnjem »Mjesečniku« (str. 716. sl.) dr. A. Goglia, vrlo povoljno ocienio.

Da sam protiv svoga običaja odlučio o toj knjizi progovoriti prije nego je doštampana, razlogom je, što mi je puno stalo do toga, da već sada upozorim na nju hrvatske pravnike, naročito one iz Dalmacije i Istre, o čijem se pozitivnom pravu radi, jer bi bilo upravo žalostno, kad se ne bi ovaj prvi dio, koji će izaći još tečajem ove godine, a obsezati će kojih 16 štampanih araka, ni u toliko razpačao, da se pokriju troškovi štampe.

Sudeći po prvih jedanaest štampanih araka, što mi ih je g. pisac na ogled poslao, mogu već sada mirne duše knjigu svakome preporučiti.

G. je pisac pridržao uredovni hrvatsko prevod zakona, premda taj prevod ne odgovara posve duhu jezika i njegovom sadanje njem razvoju, kako to dobro ističe u predgovoru. To je sasvim dobro učinio, jer po mom čvrstom uvjerenju teksta zakona ni njegovog uredovnog prevoda nije ovlašten menjati nitko osim zakonodavca odnosno uredovne vlasti, koja je službeno zvana izdajati uredovni prevod. Piscima i privatnim zbirka ma to nije dozvoljeno, jer bi urodilo nesigurnošću i zbrkom u uporabi zakona. On doduše time nije nanio usluge geniju blagozvočnoga hrvatskog jezika, kako zgodno spominje, ali je učinio veliku uslugu, koja će im vrlo dobro doći u svakdašnjem praktičnom životu.

Gdje ne bijaše uredovnog prevoda, preveo je odnosno propise gosp. pisac sam prema duhu i današnjem razvoju hrvatskoga jezika pri čem mu pomogoše gg. A. Kajfež u Rudolfovom, O. Matić u Beču i Spiro Peručić u Pulju.

Prvi dio hrvatskog izdanja sasvim je suglasan sa prvim dielom slovenskog izdanja, samo su mu dodani posebni propisi, koji vriede samo za Dalmaciju i Istru.

Kad djelo izadje, progovorit će o njem u »Mjesečniku« koji stručnjak napose.

Dr. F. Žmavc: Die Gesundung des socialen Lebens durch die angewandte Naturwissenschaft. Gemeinverständliche Anregungen zu einer arbeitsrechtlichvolkserziehlichen Lösung der sozialen Frage. Felix Dietrich, Gantzsch b. Leipzig, 1908. Drobna knjižica našega rojaka, čigar ime je v Nemcih pa tudi v Rusih, po većjem delu o »elementih splošne teorije dela« znano, je izšla za 185. in 186. zvezek zbirke »Kultur und Fortschritt« ter je namenjena, kakor pove njen podnaslov, širšim krogom. G. pisatelj kara sedanji socijalni sistem Brez solidne gospodarske podlage ni misliti, da bi se uresničili ideali človekoljubnosti. Dočim je tehnika na podlagi uporabljenih naravoslovnih ved gospodarsko življenje preustrojila, tiči duševno življenje še vedno v sponah rimskega nasilstvenega pravnega sistema. Le-ta je največja ovira prostega socijalnega razvoja.

Pravo o delu mora se preosnovati na podlagi naravoslovnih ved. Delo je jedro prosvete. Zdrava ljudska vzgoja je le tista, ki navaja k delu. Predpogoj vzgoje k delu pa je osvoboditev dela, katero sedanji socialni sistem — velika spekulacija, denarni trinogi — izkorišča v sebične namene. Da se bolni socialni organizem oprosti spon, treba vsestranskih reform. Boj zoper privatno imetje grude, osobito v mestih in okolici, boj privatnemu kapitalu! Reforme se še zahtevajo — od privilegirancev z ozirom na njih osebno korist — zoper npravstveni, duševni in telesni propad človeštva. Pa vse te delne reforme treba osredotočiti, da se oživotvori velika socialna reforma — osvoboditev dela! Potrebe za socialno prihodnost določi naj higijena; da se jim zadosti, to je delo tehnike. Človeško delo, ki ustvarja vsa kulturna in gospodarska dobra, je preračunljivo, to je ena izmed najvažnejših iznajdb nove dobe (R. Meyerja »zakon o delu«), medicina in tehnika izračunljajo socialne temeljne zakone ter rešujejo socialno vprašanje. Na tej podstavi dojde pravično pravo dela, preosnova produkcije, ki ji ne bodo več gospodovali izkoriščevalci.

V predgovoru priznava pisatelj sam, da je morebiti marsikatera njegovih trditev smela, in vendar prosi, da naj jih bralec potrpežljivo premotri. Pisateljevi želji se z vnelo pridružujem: zakaj o socialnem vprašanju se nikdar dovolj ne razmišlja.

Dr. M. D.

M. Erzberger: Der Kampf gegen den Katholizismus in der Ostmark. Material zur Beurteilung der Polenfrage durch die deutschen Katholiken. Germania-Verlag, Berlin 1908.

Pisatelj, znani nemški konservativni politik, se je prepričal po osebnih stikih z nemškimi in poljskimi katoliki docela, da so postale razmere v vzhodni marki enostavno nevzdržljive. Vzdriniti hoče ves katoliški svet na obrano zoper oficijalno politiko v vzhodni marki, in zato podaje v naznanjenem delu material — v objektivno presojo. Iz parlamentarnih razprav deželnega pruskega in nemškega državnega zbora, iz raznih spomenic naselbinske komisije, pa tudi iz časopisja je nabral snovi. Opisuje politiko Friderika II.; cesarja Napoleona, ki je l. 1807 ustanovil vojvodino varšavsko; dunajski kongres; Poljakom dokaj prijazni patent Friderika Viljema III. iz l. 1815; Flotwellov nastop zoper Poljake, pa spravljivost Friderika Viljema IV.; začetek in konec kulturnega boja pod Bismarkom in njega nesrečni vpliv na ustanovitev družva »hakatistov« (ime je vzeto od začetnic ustanoviteljev, treh viteзов vzhodne marke: v. Hannemann, Kennemann in Tiedemann).

Po tem, bolj splošno očrtanem zgodovinskem uvodu peča se pisatelj zelo natanko s postankom, pomenom in posledicami naselbinskega zakona od l. 1886, ki je dal vladi fond 100 milijonov mark na razpolago za naseljevanje nemških (obenem protestantskih) kmetov in delavcev na poljskem ozemlju. Leta 1898 se je fond dopolnil še z drugimi 100 milijoni mark. Za vsako leto navaja, koliko je protestanski živelj narastel in — koliko je stvar stala. Leta 1886 je veljal en hektar za naselitev nakupljene zemlje povprečno 568 mark, leta 1906 pa že 1383 mark. Pisatelj preiskuje natančneje Bülowovo politiko in njega naselbinski zakon od l. 1904: nove

naselitve se pripuščajo sploh le tedaj, ako predsednik naselbinske komisije izda potrdilo, da naselitev ni v nasprotju s smotrom naselbinskega zakona od l. 1886.

Končno razpravlja knjiga o razlastitvenem zakonu iz l. 1908, ki daje vladi v naselitvene namene poleg že prej danih skupaj 350 milijonov še nadaljnih 400 milijonov mark na razpolago in pri tem v isto svrho ustanavlja pravico razlastitve zasebne posesti za državo potom kraljevske naredbe, češ, da se zajezi poljsko gibanje, treba spričo dosedanjih neugodnih skušenj — izvanrednih sredstev, pa naj se tudi v tem seže — v privatno pravo. Pisatelj kritikuje uspehe oficijalne poljske politike vprav uničevalno: Poljska posest se je sicer zmanjšala, ali Poljaki so dobili za to mnogo denarja; narodna zavest se je baš vsled tega ojačila, vsled tega je zavladal poleg narodnega še grozen gospodarski boj, javna morala pa se je otrovala s špijonstvom in denuncijanstvom. Spričo te bilance polske politike kar zgine malenkostni prirastek 100.000 Nemcev na poljskem ozemlju. Haktismus je zanesel boj zoper katoliški in poljski živelj na celi črti, toda svoj lok je prenapel: oficijalna poljska politika stoji pred razsulom! Niso se doslej upali izvesti drakonskega razlastitvenega zakona! Ura preokreta se torej skoraj že bliže. Nemški katoliki morajo roko v roki iti s poljskimi, pa bode konec današnje poljske politike, če tudi proti volji današnjih državnih vodnikov. »An dem Zentrumsgedanken muss die Ostmark genesen!«

Prvi namen Erzbergerjev je torej delati propagando za ideje centra, pa od njega nagromadeni material nam pri vsem tem podaje objektivno sliko pač najhujšega boja, ki se bije dandanašnjih dni. Delo je za pravilno umevanje tega boja brez dvoma velike vrednosti. *Dr. M. D.*

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. junija 1909.

— (Odvetniška zbornica kranjska) je imela dne 12. t. m. popoldne svoj redni občni zbor za leto 1908/9. Zbornični predsednik gospod dr. Majaron je otvoril zborovanje in se s toplimi besedami spominjal v pretekli upravni dobi umrlega zborničnega člana drja. Kapusa, čigar spomin so zborovalci počastili, dvignivši se s sedežev. Za zapisnikarja zborovanja je bil nato soglasno izvoljen g. dr. Kokalj, za overovatelja pa gospoda drja. Novak in Pegan. — Iz poročila odborovega o poslovanju zbornice v dobi od 1. junija 1908 do 31. maja 1909 je bilo posneti med drugim naslednje: Predsedstvu, odnosno odboru, ki je imel deset sej, je bilo rešiti 416 števil. Odvetnikov je bilo nanovo vpisanih trije, odpadla pa sta dva; tako je bilo koncem majnika 1909 vpisanih 38 odvetnikov in sicer 27 s sedežem v Ljubljani, 11 pa izven Ljubljane. Odvetniških kandidatov je med letom priraslo 12, odpadlo pa 7, torej je sedaj vpisanih 28 in sicer jih je v

praksi pri ljubljanskih odvetnikih 21, izven Ljubljane pa 7. Brezplačnih zagovorov je bilo pri ljubljanskem kaz. sodišču 109 in sicer v 32 porotnih in 77 navadnih slučajih, v primeri s prejšnjim letom 32 zagovorov več (brez novomeških slučajev). V civilnih pravnih pa je bilo 36 revnih zastopstev. Disciplinarnemu svetu se je bilo baviti v dveh slučajih. Odbor pa je preiskoval 16 pritožb, a v nobenem slučaju ni imel povoda, odstopiti zadeve disciplinarnemu svetu. Vladarsko šestdesetletnico Nj. Veličanstva je zbornica praznovala s tem, da je naklonila jubilejski akciji »za otroka« znesek 200 K in izrazila svojo udanost dne 2. decembra 1908 po posebni deputaciji. Zaradi postopanja oblastev vsled septembrskih dogodkov ljubljanskih je odbor podal poročilo in pritožbo na justično ministrstvo po zmislu §-a 23 *lit. c*) odvetniškega reda. Dr. Ignac Reschenova dekliška ustanova 91 K, glede katere ima zbornica prezentacijsko pravico, se je Josipini L. podaljšala do konca prih. leta. Zbornico je na shodu v Solnem gradu, ki ga je marca meseca priredila zveza avstrijskih industrijalcev zaradi reforme sodnega prava, zastopal odbornik dr. Krisper. Nadalje je odbor poročal o mnogih dopisih, katere je prejel od justičnega ministrstva, odnosno od odvetniških zbornic in ki se tičejo raznih stanovskih vprašanj. — To poročilo odborovo je zbor vzel soglasno odobruje na znanje. Tako tudi poročilo o zborničnem računu, ki je izkazal 928.42 K prejemkov in 573.54 K izdatkov, torej 354.88 K preostanka. Glede podporne zaloge, iz katere se je izplačalo 50 K, se je sklenilo soglasno, da jo je iz blagajničnega preostanka zvišati na 500 K. Zbornični prispevek za l. 1909 se je določil na 20 K. Dopolnilne volitve so se izvršile skupaj soglasno in sicer so bili izvoljeni: v odbor gg. dr. Tavčar in dr. Tekavčič za člana, g. dr. B. Vodušek za namestnika; v disciplinarni svet gg. dr. Štempihar in dr. Triller za člana, gg. dr. Schegula in dr. Kokalj za namestnika. — Končno je zbor razpravljal o prošnji odvetniških kandidatov, odnosno pisarniških uradnikov, naj bi zbornica priporočala uvedbo uradnih ur od 8. dopoldne do 2. popoldne pri sodiščih in iste ure uvedla v odvetniških pisarnah vsaj za poletni čas. Čuli so se o tem različni nazori in nasveti. Do sklepanja ni prišlo, ker so morali nekateri člani zaradi uradnih opravil zapustiti zborovanje. Odbor hoče sedaj o tem vprašanju najpreje poizvedeti mnenje zborničnih članov potom okrožnice.

— (Jezikovna naredba za kraljevinu Dalmacijo.) Naredba ministara unutrašnjih posala, — za bogoštovlje i nastavu, — pravde, — financija, — trgovine, — za javne radnje i ministra poljodelstva od 26. travnja 1909. (p. l. br. 13.), o upotrebljavanju jezika kod c. kr. civilnih državnih oblasti i ureda u Dalmaciji:

Izvanjska služba.

§ 1. Ministarska naredba od 20. travnja 1872, p. l. br. 17. o upotrebljavanju zemaljskih jezika u izvanjskoj službi političko-upravnih oblasti, sudova i državnih odvjetništva u Dalmaciji, kao i ministarska naredba od 21. studenoga 1887, p. l. br. 37 o obćenju političko-upravnih oblasti, sudova i državnih odvjetništva u Dalmaciji s autonomnim organima u zemlji, imaju se primjenjivati kod svih c. kr. državnih civilnih oblasti i ureda u Dalma-

ciji, podređenih ministarstvu unutrašnjih posala, ministarstvu za bogoštovlje i nastavu, ministarstvu pravde, ministarstvu financija, ministarstvu trgovine, ministarstvu za javne radnje ili ministarstvu poljodjelstva.

Javne knjige.

§ 2. Upisivanja u javne knjige t. j. u zemljišnike, u trgovačke i zadugarske registre itd. obavljati će se u jeziku, u kojem vlast izdaje zanimanoj stranci uredovno odluku.

Uredovno dopisivanje medju oblastima.

§ 3. C. kr. civilne državne oblasti i uredi u Dalmaciji, koji su u § 1. naznačeni, u službenom međusobnom dopisivanju i u dopisivanju sa svojim c. kr. civilnim organima u Dalmaciji, imaju upotrebljavati hrvatski ili srpski jezik, u koliko ne nastupi koji izuzetak po niže naznačenim odredbama.

Dopisivanje medju vlastima (uredima, organima) spomenutim u prvoj stavci, uslijed pismenih i usmenih podnesaka u talijanskom jeziku, može se obavljati i u ovom jeziku.

Unutarnja služba.

§ 4. C. kr. civilne državne oblasti i uredi u Dalmaciji, koji su naznačeni u § 1. pri svom uredovanju u unutarnjoj i manipulacijskoj službi (vodjenje registara, računске knjige, popisi, prenotacije itd.) upotrebljavaju, uz izuzetke navedene u niže naznačenim odredbama, hrvatski ili srpski jezik.

Važna mnijenja — osobito ona pravne ili tehničke naravi — koja su određena jedino za unutarnje uredovno upotrebljavanje — mogu se izuzetno podati pismeno ili usmeno takodjer u talijanskom jeziku, ako dotični činovnik nije zato dosta vješt hrvatskom ili srpskom jeziku.

U zbornim sudovima vijećanje slijedi u onom jeziku, u kojem se ima izdati odluka. Ipak svaki se član suda, davajući svoj glas, može poslužiti drugim zemaljskim jezikom.

Carinske i potrošarinske izjave.

§ 5. Jezik pismenih carinskih izjava i pismenih potrošarinskih izjava, odnosno na potrošarino »dazio consumo« ravna se prema postojećim zakonskim propisima.

Tehnička služba.

§ 6. Za tehničku službu pridržano je poglavici ureda, s obzirom na osobite prilike, izuzetno, prema potrebi, narediti da se projekti, trebovnici itd. sastave talijanski.

Poštanska i pomorska služba.

§ 7. Odredbe §§ 3. i 4. primenjivati će se na unutarnje službeno poslovanje i na manipulaciju poštanske i telegrafske prometne službe, te ureda lučkih i pomorskog zdravlja, u koliko općenje s uredima izvan Dalmacije i zahtjevi stručne kontrole ne bi učinili apsolutno potrebitim nego izuzetno ograničenje.

Odredbe §§ 3, 4, 8 i 9. ne će se primjeniti na vojničke poštanske urede.

Javne obznane.

§ 8. Javne obznane, koje budu pribijanjem objavljene sa strane oblasti i ureda u zemlji naznačenih u § 1, imaju se sastaviti u hrvatskom

ili srbskom jeziku, a u slučajevima niže naznačenim u hrvatskom ili srbskom i u talijanskom jeziku:

- a) obznane, objavljene na zgradi ili u zgradi onih oblast ili ureda, krug djelovanja kojih obuhvaća cijelu zemlju.
- b) obznane, objavljene u onim mjestima na moru, u kojima je sijelo kotarskog suda.
- c) obznane, izdane u kakvom poslu stranke, koji se po § 1. mora riješiti u talijanskom jeziku.

Uredovni pečati i uredovne table.

§ 9. Natpisi na uredovnim pečatima i uredovnim tablama (pločama) oblasti i ureda naznačenih u § 1. imaju biti u hrvatskom ili srpskom jeziku a u slučajevima niže naznačenim u hrvatskom ili srbskom i u talijanskom jeziku:

- a) natpisi na uredovnim pečatima i uredovnim tablama onih oblasti i ureda, krug djelovanja kojih obuhvaća cijelu zemlju,
- b) natpisi na uredovnim pečatima i uredovnim tablama oblasti i ureda, sijelo kojih se nalazi u jednom od mjesta naznačenih u § 8, slovo b.

Osim toga u mjestima, za koja postoji posebno historičko talijansko ime, poštanski žigovi imaju biti u oba zemaljska jezika. Popis tih mjesta biti će od c. kr. ministarstva trgovine objelodanjen na temelju komisijonalnog ustanovljenja.

Školske oblasti i nastavni zavodi.

§ 10. Školske oblasti u općenju s nastavnim zavodima i s njihovim namještenicama, apotrebljavati će onaj zemaljski jezik, koji je nastavni jezik odnosnog zavoda.

Upotrebljavanje jezika državnih nastavnih zavoda u uredovnom dopisivanju, u unutarnjoj službi, u javnim obznanama i na uredovnim pečatima i tablama (§§ 3, 4, 8. i 9.) ravna se po nastavnom jeziku odnosnog zavoda.

Prijelazne odredbe.

§ 11. Za oblasti i urede političke, sudske i poštanske uprave, i za nastavne oblasti i urede, odredbe §§ 1, 3. i 10. a osim toga, za nastavne oblasti odredbe §§ 4, 8 i 9. ove naredbe staju odmah na snagu.

U ostalom, ova naredba stati će na snagu za sve oblasti i urede naznačene u § 1. najkasnije 1. siječ. 1912.

Pretpostavljena oblast može, i prije ovoga roka, narediti upotrebljavanje hrvatskog ili srbskog jezika, u granicama ove naredbe, za jednu granu, netom u njoj budu obstojale za to mjerodavne pretpostavke.

»Slovenski Pravniki« izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva »Pravnika« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26. oz. 22.

Dr. Ed. Volčič, v Novem mestu (Kranjsko)

je uredil ter dobivajo se pri njem in pri vseh knjigotrčih
naslednje pravne knjige:

1. **Civilnopravdni zakoni** (IV. zv. Pravnikove zbirke) z obširnimi slovenskim in hrvaškim stvarnim kazalom, obsegajoči XVII. in 909 str. 1906. V platno vez. knjiga K 8.—
2. **Odvetniška tarifa**, določila o rabi hrvaškega in slovenskega jezika pred sodišči; sodne pristojbine, s stvarnim kazalom (20 tabel). 1906. Broširano . . . „ 1.80
3. **Zakoni o javnih knjigah, zemljiških itd.** (V. zv. Pravnikove zbirke) z vsemi predpisi, ki so z njimi v zvezi, s stvarnim kazalom v hrvaškem in slovenskem jeziku, z vzorci knjižnih prošenj in vpisov. 1908. Knjiga v 2 delih, skup 618 str. Mehko vez. „ 5.60
popolno v platno vezana „ 6.—
4. **Vzgledi predlogov, sklepov in vpisov** za zemljiško knjigo; dotična kolkovina in vpisnina. Ponatisk iz knjige, navedene pod točko 3. Broš. . . „ 1.—
5. **Kolkovina in vpisnina** pri zemljiški knjigi. Tabela na močnem papirju, obesek za na steno „ —.60

Dalje od „Poljudne pravne knjižnice“, ki jo izdaja društvo „Pravnik“:

- Zvezek I. **Zakon o dovoljevanju poti za silo**, s pojasnili in vzorcem prošnje. 1907. Mehko vez. . . . K —.40
- Zvezek II. in III. **Pristojbinske olajšave ob konverziji terjatev**. 1908. Knjiga potrebna posebno posojilnicam in denarnim zavodom sploh. Meh. v. „ —.80
- Zvezek VI.—X. **Predpisi o razdelbi in uredbi ter o zložbi zemljišč**. 1908. Mehko vezano „ 2.—
- Pripravlja se: Zvezek XI. in XII. **Predpisi o poljski okvari**. 1908. Mehko vezano „ —.80

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštnemu povzetju, tako, da se k navedenim cenam priračunijo le resnični poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 vin. poštnine v gotovini ali poštnih znamkah.

Društvo „Pravnik“ je izdalo tudi še:

Kazenski zakon (I. zvezek zbirke), uredil dr. Jakob Kavčič. Cena vezani knjigi 6 K.

Kazenskopravdni red (II. zv. zbirke). Uredil dr. Jak. Kavčič. Cena vez. knjigi 5 K 60 h.

Izvršilni red (III. zv. zbirke). Uredil Iv. Kavčnik. Cena vez. knjigi 7 K.

Te tri knjige se dobivajo pri L. Schwentnerju v Ljubljani.